

Мазур В.С.,
канд. екон. наук, доцент,
професор кафедри міжнародного туризму і готельного бізнесу,
Галько О.В.,
здобувач* третього рівня вищої освіти доктора філософії
кафедри міжнародного туризму і готельного бізнесу,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

ОЦІНЮВАННЯ ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Mazur V.S.,
cand.sc.(econ.), assoc. prof., professor at the department
of international tourism and hospitality business,
Halko O.V.,
applicant for higher education PhD degree
at the department of international tourism and hospitality business,
West Ukrainian National University, Ternopil

ASSESSMENT OF THE DYNAMICS OF INTERNATIONAL TOURISM DEVELOPMENT IN UKRAINE

Постановка проблеми. Глобалізація створює можливості для взаємодії та взаєморозуміння між різними культурами, розвиває туризм як спосіб обміну досвідом і стимулює розвиток міжнародного спілкування та економічних відносин.

Міжнародний туризм є важливою галуззю економіки України, що робить значний внесок у ВВП, зайнятість населення та розвиток інфраструктури. Пандемія COVID-19 істотно вплинула на розвиток туризму в усьому світі, включаючи Україну.

Війна в Україні також негативно вплинула на розвиток міжнародного туризму. Кількість туристів різко знизилася, туристична інфраструктура пошкоджена, а імідж країни постраждав. Відновлення туризму потребуватиме значних зусиль та часу, але Україна має шанс знову стати популярним туристичним напрямком після закінчення війни.

Недостатність даних, нечіткість стратегічних цілей та відсутність системного аналізу призводять до недостатньої обґрунтованості прийняття рішень щодо розвитку сектору туризму в Україні.

Таким чином, виникає потреба у вивченні та аналізі динаміки міжнародного туризму в Україні для формулювання ефективних стратегій розвитку туристичної галузі, що сприятимуть стабільному зростанню туристичного потоку та позитивному впливу на економіку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукове дослідження різних аспектів розвитку міжнародного туризму привертає значну увагу вчених різних країн. Деякі з них вносять важливий внесок у цю сферу, досліджуючи різноманітні аспекти туризму. Серед них: З. Атаманчук, І. Журба, М. Афанасьєв, Л. Гонтаржевська, А. Грянило, В. Зайцева, В. Кифяк, О. Любіцева, О. Корнієнко, Л. Мальська, Н. Мацур, А. Парфінєнко, Л. Побоченко, І. Смирнов, Л. Устименко, В. Худо, О. Шуплат та інші. В їхніх дослідженнях широко розглядалися ключові аспекти туризму, включаючи теоретичне підґрунтя, актуальний стан та проблеми його розвитку у всьому світі, а також потенціал міжнародного туризму. Також докладно описано історію туризму, зроблено широкий аналіз понять «туризм» та «туристична індустрія», надано оцінку сучасному стану розвитку туризму, описано туристично-фінансові потоки та моделі управління в міжнародному туристичному бізнесі. Ці вчені доклали значних зусиль у розумінні та дослідженні основних аспектів туризму, що відіграють важливу роль у розвитку галузі та сприяють поглибленню наукових знань в цій сфері. Водночас, невирішеною проблемою залишаються питання якісного оцінювання динаміки міжнародного туризму в Україні для формулювання ефективних стратегій розвитку туристичної галузі, як драйвера стабільного зростання туристичного потоку та позитивного впливу на економіку країни.

Постановка завдання. Метою статті є визначення рівня потенціалу для постійного розвитку туристичної індустрії і тісної взаємодії з різними галузями економіки, що робить її вагомим елементом

* Науковий керівник: Мазур В.С. – канд. екон. наук, доцент

у соціальному та економічному житті країн та народів (громад). Для досягнення мети було поставлено наступні завдання: проаналізувати кількісні та якісні показники розвитку міжнародного туризму в Україні за останні роки; визначити основні фактори, що вплинули на динаміку розвитку міжнародного туризму в Україні; розробити рекомендації щодо подальшого розвитку міжнародного туризму в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Різні дослідники визначають туризм по-різному. Одні розглядають його як подорожі для відпочинку та розваг, пізнання нового та відвідування культурних пам'яток. Інші розглядають туризм як більш комплексне явище, що включає соціальний, економічний та культурний вплив на суспільство, сприяючи економічному розвитку, культурній взаємодії та міжнародному обміну. Такі підходи підкреслюють різноманітність тлумачень поняття «туризм».

За науковою працею Л. Устименко та І. Афанасьєва, термін «туризм» вперше з'явився у Франції у 18 столітті. Цей термін перекладений з французької і має значення «мандрівка задля задоволення». Також там зазначено, що турист – це людина, яка здійснює цю мандрівку [1].

За словами О. М. Шуплата, туризм представляє собою складне явище, що об'єднує економічні, соціальні, культурні та екологічні аспекти. Цей сектор володіє великим потенціалом для постійного розвитку і тісно взаємодіє з різними галузями економіки, що робить його ключовим у соціальному та економічному житті країн і народів.

В. Хунзiker та К. Крапф розглядають туризм як послідовність явищ та відносин, що виникають в результаті короткострокових подорожей людей. Ці явища продовжуються до того моменту, поки це не призводить до постійного визначення місця перебування і не пов'язане з отриманням будь-якої матеріальної вигоди [2].

В працях В. Г. Герасименка туризм розглядається як галузь національної економіки в нематеріальній сфері. Це означає, що туризм є суспільно-організованою економічною діяльністю, спрямованою на створення товарів та послуг для задоволення потреб мешканців, які знаходяться поза межами свого постійного місця проживання [3].

В 1981 році Міжнародна асоціація наукових експертів у сфері туризму визначила туризм як сукупність конкретних видів діяльності, які здійснюються поза межами дому [4].

Любіцева О. О. розглядає туризм як засіб, що виконує різнобічну функцію, визначаючи його як рухливий спосіб відпочинку та рекреації, що базується на переміщенні в просторі та пов'язаний із специфікою території та характером оточуючого середовища. Це стосується не лише природних умов, а й соціокультурного та економічного контексту, що впливає на здійснення людської діяльності [5].

Така диференціація визначень вказує на різні підходи до тлумачення туризму залежно від контексту та специфіки дослідження [6, с. 62].

На основі досліджень було визначено три основних підходи до розуміння туристичної індустрії, які подано в табл. 1.

Таблиця 1

Підходи до визначення туристичної індустрії

Підхід	Основні аспекти	Визначення
Міжгалузевий	Основний акцент тут робиться на тому, як різні галузі економіки та сфери діяльності (виробництво, освіта, культура тощо) взаємодіють для створення та розвитку туристичної індустрії.	«Індустрія туризму – це сукупність виробництв різних галузей економіки, закладів культури, освіти та науки, що забезпечують створення матеріальної бази туризму, підготовку кадрів, виробництво, збут і споживання туристичного продукту» [7]
Комплексний	Цей підхід враховує різні аспекти та складові, що включають в себе як виробничі, так і невиробничі види діяльності, які спрямовані на створення та надання послуг туристичного призначення.	«Індустрія туризму – це міжгалузевий господарський комплекс, який спеціалізується на створенні турпродукту, здатного задовольняти специфічні потреби населення в проведенні дозвілля в подорожі шляхом виробництва та реалізації товарів і послуг туристичного призначення» [5, с. 60]
Інтегральний	Цей підхід зосереджується на системному підході до розуміння туристичної індустрії, яка вважається інтегрованою системою галузей та видів діяльності, спрямованих на задоволення потреб та очікувань туристів.	«Туристична індустрія це – складна динамічна галузь економіки, яка включає в себе сукупність виробничих і невиробничих видів діяльності, спрямованих на виробництво товарів і надання послуг туристичного призначення (формування турпродукту)» [8, с. 78]

Джерело: складено авторами на основі [5; 7; 8]

Міжнародний туризм є однією з ключових галузей зовнішньоекономічної діяльності, яка демонструє найвищу динаміку зростання. Важливе місце, яке він займає в сучасній світовій економіці, постійно розширюється і його вплив постійно збільшується.

Сьогодні, за думкою аналітиків, основними факторами, що сприяють розвитку міжнародного туризму, є:

1. Економічне зростання та соціальний прогрес, які призвели до збільшення обсягу службових поїздок і подорожей з освітньою або пізнавальною метою.
2. Покращення всіх видів транспорту, що зробило подорожі доступнішими та економічно вигіднішими.
3. Зростання кількості співробітників та службовців у розвинених країнах, а також підвищення їхнього матеріального і культурного рівня.
4. Більш інтенсивна праця і надання працівникам більш тривалих відпусток.
5. Розвиток міжнародних зв'язків та культурних обмінів між країнами, що призвело до поширення міжособистісних зв'язків між регіонами.
6. Зростання сфери послуг, що стимулює розвиток транспортного сектору та технологічний прогрес у сфері телекомунікацій.
7. Послаблення обмежень на обмін валюти у багатьох країнах та спрощення прикордонних формальностей [9].

Міжнародний туризм, зазвичай, вважається одним із способів рекреації, що відрізняється своєю безмежністю в середовищі та формується завдяки різноманітним послугам, що надаються для туристів.

Туризм в країні можна розділити на регіони: Південний, Північний, Східний та Західний.

Під час аналізу ситуації на внутрішньому ринку туристичних послуг можна зауважити, що до початку війни учасники цього ринку відчули наслідки негативного впливу пандемії COVID-19. Однак, у зв'язку зі значними обмеженнями, пов'язаними з COVID-19, які були встановлені в країнах Європейського Союзу з 2019 по 2022 рік (такі як заборона на в'їзд), вітчизняний туристичний сектор розширив свою географію для міжнародних туристів, яким було заборонено в'їзд до країн Європи.

У 2020 році стало помітним збільшення туристичних подорожей та зміну маршрутів у всьому світі. За даними Державного агентства з розвитку туризму (ДАРТ), у першому півріччі 2021 року відбулося зростання кількості відвідувачів до України на 9 % у порівнянні з другим півріччям 2020 року. Протягом цього року до України прибуло понад півтора мільйона осіб із різних країн. Однак ця цифра на 31 % менша порівняно з аналогічним періодом 2020 року (коли кількість іноземців становила 2 мільйони), та на 75 % менша, ніж у 2019 році (коли кількість іноземних гостей досягла майже 6 мільйонів) [10, с. 7].

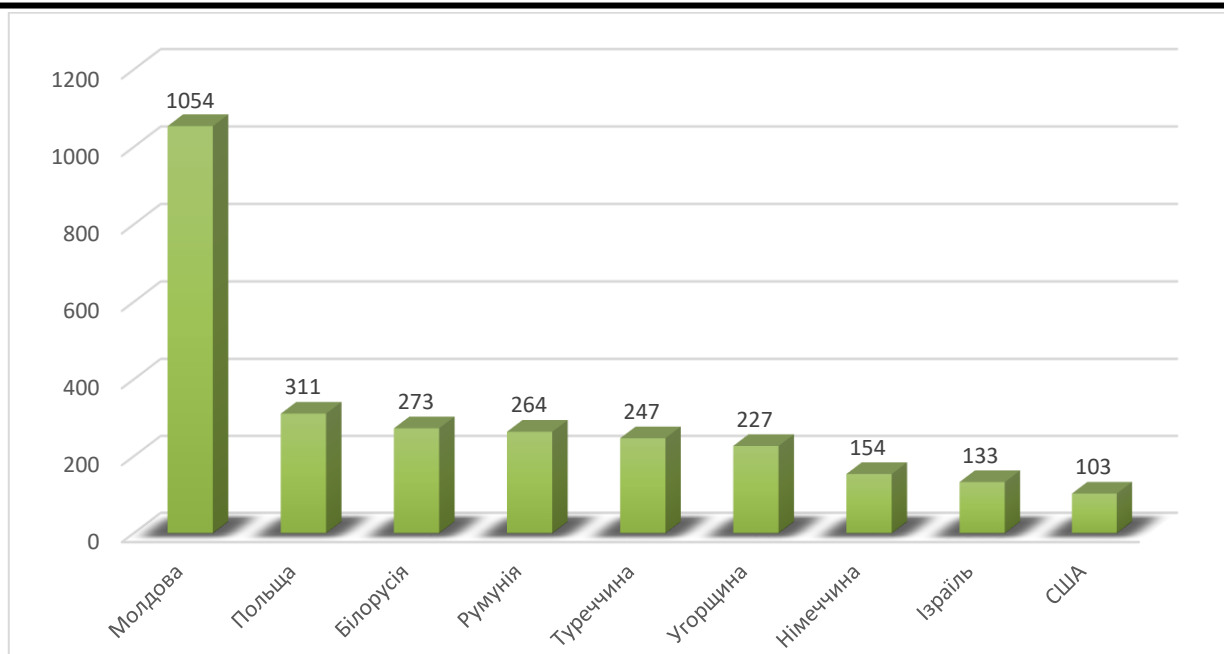
Варто відзначити значний приріст відвідувачів у другому кварталі 2021 року: кількість таких туристів в чотири рази перевищила аналогічний період 2020 року і досягла 3,4 мільйонів осіб. Особливо позитивну динаміку зафіксовано у збільшенні кількості туристів із країн Перської затоки, зокрема, Саудівської Аравії, число яких зросло в 40 разів (14 тисяч осіб у порівнянні з 350 громадянами у 2020 році). Це стає важливим фактором у контексті обмежень щодо мандрівок до країн ЄС через пандемію COVID-19. Збільшення кількості туристів з країн Перської затоки може стати важливим інструментом економічного відновлення, яке охопить не лише туристичну галузь, а й розвиток окремих регіонів в післявоєнний період.

ДАРТ зафіксувало найбільший інтерес до відвідування України з боку гостей з Молдови, Польщі, Румунії, Саудівської Аравії, Італії, Великої Британії, Грузії, Індії, Франції, Чехії, Словаччини, Вірменії та Нідерландів. Прогноз ДАРТ передбачає подальше зростання кількості туристів з цих країн (див. рис. 1).

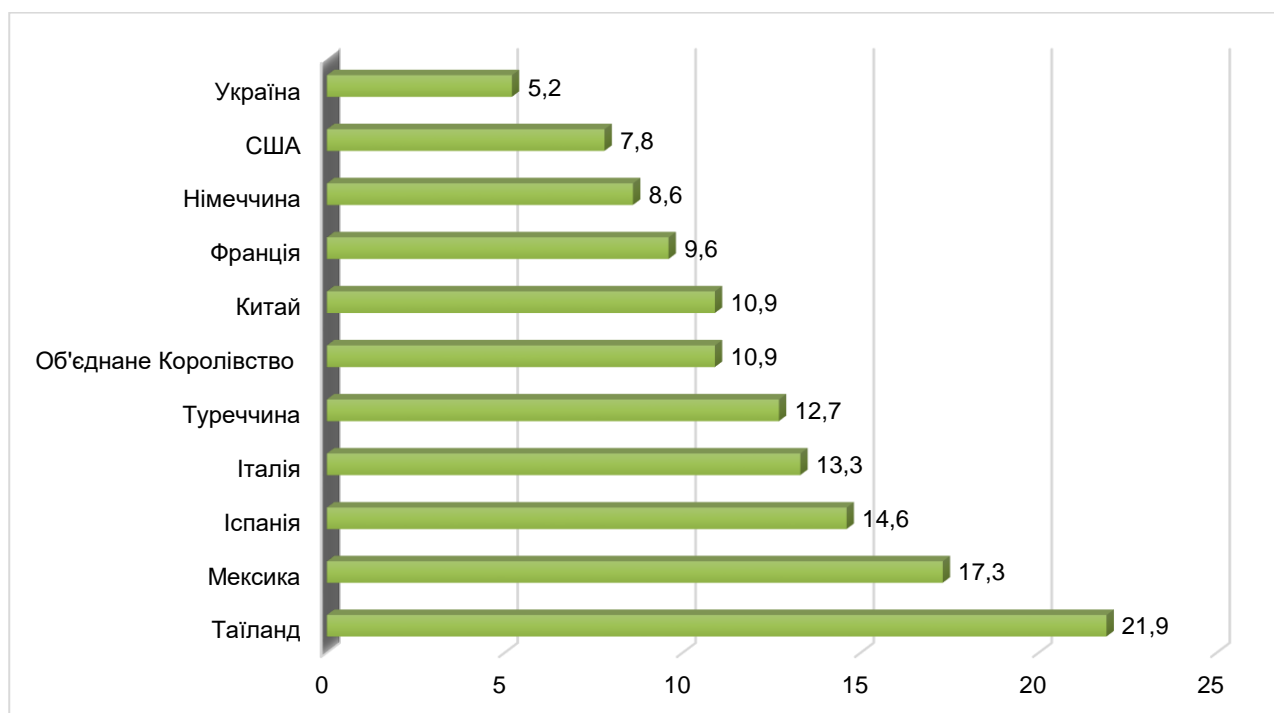
У 2021 році українці найчастіше обирали Туреччину, Польщу та Грузію для своїх подорожей, навіть не дивлячись на наявність коронавірусної інфекції. У 2021 році через обмеження на відкриття кордонів у багатьох країнах, внутрішній туризм в Україні зростає, однак, незважаючи на це, у туристичній галузі продовжують з'являтися нові тенденції, які все ж таки відносяться до розвитку міжнародного туризму.

Офіційна статистика показує, що в Україні туризм не відіграє значної ролі в загальній економіці, оскільки внесок цієї галузі становить близько 3–4 % від ВВП. Це відмінно від європейських країн, де туризм складає у середньому 10 % ВВП, або країн Азійсько-Тихоокеанського регіону, де його частка досягає 50,2 % [12].

Проте, за останніми оцінками внутрішніх експертів міжнародних організацій, таких як Всесвітня торговельна організація (ВТО) та Світова організація туризму (UNWTO), внесок туризму до ВВП України складає приблизно 9 % (рис. 2) [13].

Рис. 1. Кількість туристів, які відвідали Україну у 2021 році, за країнами світу (тис. осіб)
 Джерело: [11]

Рис. 2. Внесок туризму у світовий ВВП в країнах, які є найпопулярнішими серед туристів, %

Джерело: [12]

На підставі кількісного підходу до ранжування регіонів за рівнем розвитку сфери туризму станом на кінець 2021 року, можна виділити наступні офіційні статистичні показники:

а) чисельність громадян країни, розміщених у спільних місцях розміщення, склала 16,49 мільйонів осіб, що на 11,72 % більше, ніж аналогічний період попереднього року;

б) кількість іноземних громадян, розміщених у спільних місцях розміщення, становила 2,72 мільйони осіб, що перевищує показник за аналогічний період попереднього року на 6,39 %;

в) обсяг платних послуг готелів та аналогічних послуг з надання тимчасового житла склав 61,36 мільярдів гривень, що менше на 8,52 %, ніж показник за аналогічний період докризового року [14].

Ці показники дають уявлення про стан туристичної галузі в різних аспектах, таких як кількість місць розміщення для місцевих і іноземних громадян та обсяг фінансових операцій у готельній галузі.

На основі даних UNWTO, у 2019 році Україна була відвідана 25 мільйонами в'їзних туристів і входила до переліку 10 країн Європи за показником туристичної відвідуваності. Табл. 2 містить інформацію щодо туристичних відвідувань різних регіонів України до настання пандемії COVID-19, отриману на основі опитування 10 провідних туроператорів.

Таблиця 2

Найпопулярніші регіони України для туристів, %

Регіон	%	Регіон	%	Регіон	%
Дніпропетровська	6,6	Донецька	2,1	Луганська	0,5
Закарпатська	11,8	Дніпропетровська	3,6	Київ	1,1
Запорізька	7,7	Чернігівська	3,2	Чернівецька	1,1
Івано-Франківська	7,4	Вінницька	2,9	Тернопільська	1,1
Київська	7,7	Миколаївська	3,2	Рівненська	1,1
Львівська	6,7	Волинська	2,1	Кіровоградська	0,8
Одеська	17,4	Полтавська	3,7	Черкаська	1,3
Харківська	4,4	Сумська	1,3	Львівська	8,0
Херсонська	6,4	Житомирська	1,6	Важко відповісти	3,2
Черкаська	5,9	Хмельницька	1,6	Не хочу відповідати	0,5

Джерело: [15, с. 104]

Багато науковців вказують, що відновлення сфери туризму розпочнеться з внутрішнього туризму, і це стає загальною тенденцією у всьому світі. Важливо зауважити, що внутрішній туризм в Україні не був достатньо підготований до впливу пандемії COVID-19, зокрема до зростання попиту громадян України на вітчизняні туристичні продукти. Тому з'явилася ситуація, коли туристичні агентства в частині своїх можливостей почали переорієнтовувати свою діяльність на внутрішні подорожі по Україні замість організації міжнародних турів.

У напрямках внутрішнього туризму України, які були провідними до початку пандемії COVID-19 у 2019 році, виділялись такі «ТОП-7 туристичних напрямків України»:

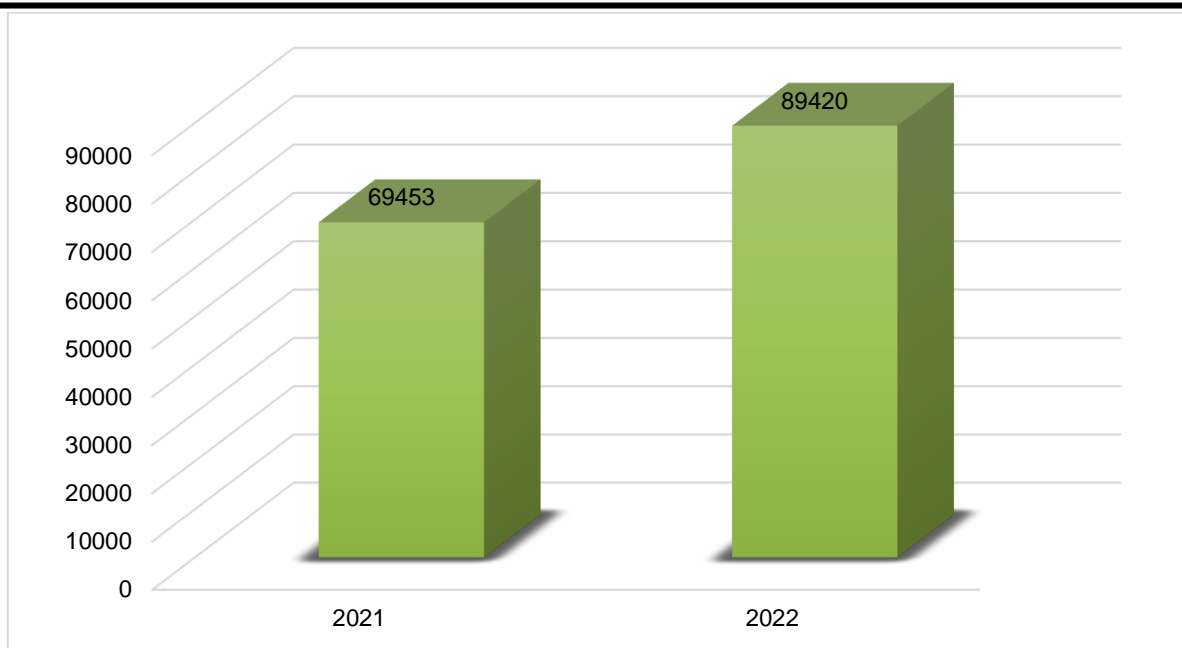
1. Львівська область – лідер у сфері екскурсійного туризму.
2. Одеська область – провідна у пляжному туризмі.
3. Закарпатська область – відома своїм гастрономічним туризмом.
4. Івано-Франківська область – відзначалась як центр активного відпочинку.
5. Херсонська область – привертала до себе заповідною природою.
6. Запорізька область – виступала як лідер у сімейному відпочинку.
7. Тернопільська область – відома своїм замковим туризмом.

Проте, повномасштабна військова агресія російської федерації проти України, яка почалась 24 лютого 2022 року, спричинила зниження позитивної динаміки відновлення української туристичної галузі. За військових дій Російської Федерації інфраструктура туристичних об'єктів, мешканці, історичні та природні місця в Україні піддаються руйнуванню та завдаються значні екологічні шкоди на мільйони доларів США.

Частина української території перебуває під окупацією або знаходиться в зоні активних бойових дій, де будь-яка форма туристичної діяльності стає просто неможливою. Інші регіони, особливо західні та центральні області, в основному функціонують як прикриття для тих українців, які були змушені залишити свої будинки через агресію Російської Федерації. Деякі туроператори, спеціалізуючись на внутрішньому туризмі, частково відновили свою діяльність на цих територіях. Зараз українці поступово починають влаштовувати короткі поїздки по країні для відновлення сил та збереження психологічного спокою.

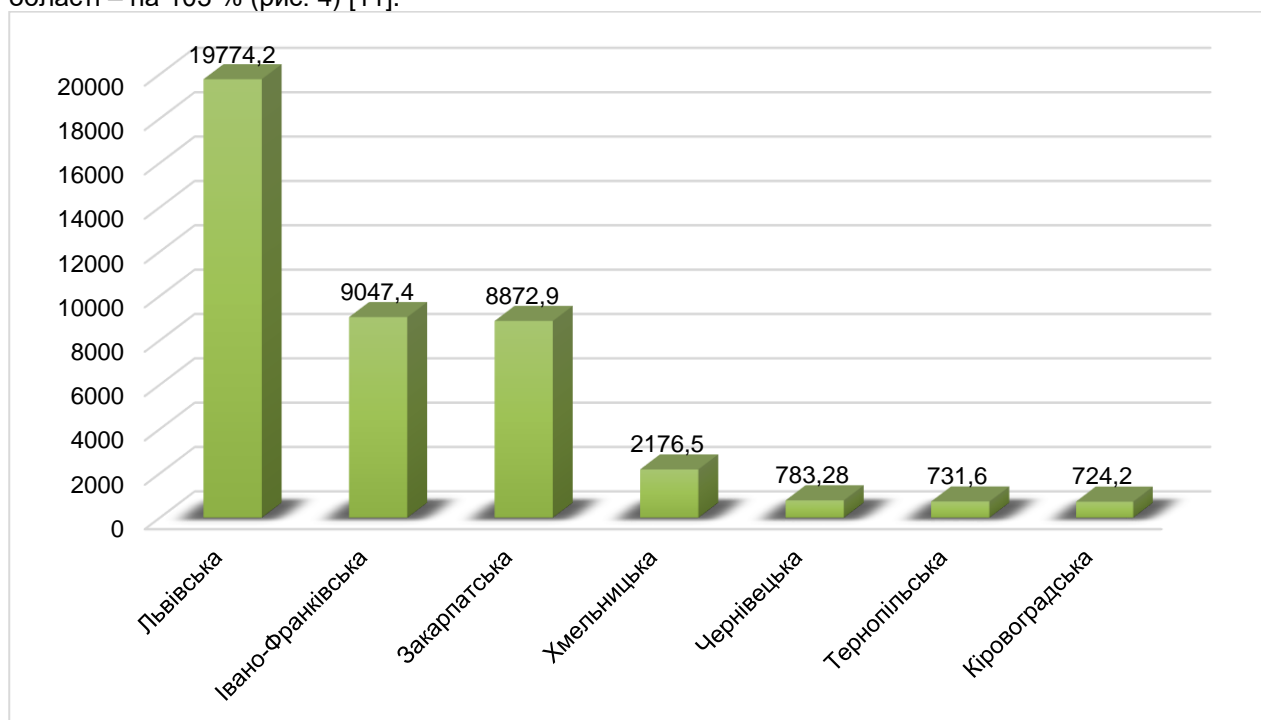
У перші шість місяців 2022 року, незважаючи на важкі умови економічної нестабільності через обмежену можливість функціонування та працевлаштування, сума туристичного збору в Україні становила 89 мільйонів 420 тисяч гривень. Цей показник вищий порівняно з 2021 роком, коли сума склала 69 мільйонів 453 тисяч гривень (див. рис. 3).

Така динаміка склалась через масове переселення українців з окупованих територій та міст, які постійно перебувають під обстрілами. Однак, наразі спостерігається зменшення надходжень туристичних податків, особливо в західних областях України, оскільки значна частина людей починає повертатись додому.

Рис. 3. Показники туристичного збору в Україні (перше півріччя 2021 та 2022 р., млн грн)
 Джерело: [11]

За перше півріччя 2022 року найбільше зростання податкових надходжень у туристичному секторі виявлено в семи областях, із яких шість знаходяться на Заході України. Це зростання значно перевищило показники за аналогічний період минулого року у Львівській, Івано-Франківській та Закарпатській областях. Окрім них, відзначається також значне зростання в Тернопільській області на 145 %, Хмельницькій області – на 116 %, в Кіровоградській області – на 105 % та в Чернівецькій області – на 103 % (рис. 4) [11].

Рис. 4. Найбільші обсяги сплачених податків від туристичної діяльності по областях за перше півріччя 2022 р. (тис. грн)
 Джерело: [11]

Отримані дані від ДАРТ показують, що бюджет України з туристичної галузі у першій половині 2022 року отримав близько 461 млн гривень. Проте ця сума менша на 30 % порівняно з показниками 2021 року. Податкові внески від готелів та санаторіїв склали приблизно 461 млн грн, проте ця цифра

менша за аналогічний період минулого року на 30 %. У місяцях проживання, що використовувались як тимчасовий прихисток для переселенців, спостерігалось зростання податків. Але частка сплачених податків дитячих таборів та баз відпочинку, кемпінгів зменшилась на 59 %. Натомість, туристичні фірми сплатили податок державі майже на 41 % більше, ніж у 2021 році. Це може бути пов'язано з можливістю раннього бронювання турів, а також тим, що перший місяць 2022 року в Україні був спокійним.

Ці показники свідчать про серйозні втрати та зниження обсягів діяльності у туристичному секторі у зв'язку з воєнним конфліктом.

Висновки з проведеного дослідження. Туризм давно є важливим компонентом інфраструктури багатьох країн, впливаючи безпосередньо та опосередковано на їх розвиток. Розвинена туристична база, якісні послуги, сприятливі природні умови та наявність цікавої культурно-історичної спадщини створюють фундамент, що перетворює туризм у прибуткову сферу економіки будь-якої країни. Отже, туризм можна вважати інструментом для досягнення ефективного та динамічного економічного розвитку.

Туризм може стати однією з галузей, яка допоможе Україні відновитися після кризи, якщо уряд зробить правильний вибір у маркетинговій стратегії для розвитку цього сектору. Використання туристичного потенціалу країни та впровадження ефективних маркетингових заходів можуть сприяти відновленню та розвитку туризму в Україні після припинення військових дій.

Література

1. Устименко Л. М., Афанасьєв І. Ю. Історія туризму : навчальний посібник. Київ : Альтерпрес, 2005. 320 с.
2. Новиков В. С. Інновації в туризмі : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Київ : Видавничий центр «Академія», 2017. 208 с.
3. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку : монографія / за заг. ред. професора В. Г. Герасименко. Одеса : Астропринт, 2013. 334 с.
4. Міжнародна асоціація наукових експертів з туризму: цілі та характеристики. URL: <https://www.aiest.org/aiest-profile/profile/> (дата звернення: 20.02.2024).
5. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг. Київ : Альтерпрес, 2015. 436 с.
6. Клейменов А. М., Сергєєв Б. І. Інноваційні процеси у розвитку туризму. *Культура народів Причорномор'я*. 2004. Т. 2. № 52. С. 62-66.
7. Драпушко Р. Індустрія туризму: міжнародний та вітчизняний досвід. *Вісник Інституту розвитку дитини. Серія "Філософія, педагогіка, психологія"*. 2014. Вип. 35. С. 31-36.
8. Коваль П. Ф., Алешугіна Н. О., Андрєєва Г. П. Розвиток розважального сектору туріндустрії як засіб зміцнення туристичного потенціалу України. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 6. С. 78-83.
9. Школа І. М. Менеджмент туристичної індустрії : навчальний посібник. Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2003. 662 с.
10. Журба І., Несторишен І., Матюх С. Економіка підприємств туристичної галузі: проблеми та перспективи розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022. № 2. Том 2. С. 7-12.
11. Державне агентство розвитку туризму. URL: <https://www.tourism.gov.ua/> (дата звернення: 20.02.2024).
12. World Data Atlas. URL: <https://knoema.com/atlas> (дата звернення: 20.02.2024).
13. Пандемія COVID-19 та її наслідки у сфері туризму в Україні. Оновлення документу «Дорожня карта конкурентоспроможного розвитку сфери туризму в Україні». URL: <https://nto.ua/assets/files/ntobook-strategic-ebd-covidreport.pdf> (дата звернення: 20.02.2024).
14. Державна служба статистики України : офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.02.2024).
15. Плотнікова М.Ф., Якобчук В.П., Ходаківський Є.І., Войтенко А.Б., Колеснікова М.С. Державна політика реалізації туристичного потенціалу України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 3. С. 102-112.

References

1. Ustymenko, L.M. and Afanasiev, I.Yu. (2008), *Istoriia turyzmu* [History of Tourism], Alterpres, Kyiv, Ukraine, 320 p.
2. Novykov, V.S. (2017), *Innovatsii v turyzmi* [Innovations in Tourism], Vydavnychiy tsentr "Akademiia", Kyiv, Ukraine, 208 p.
3. Herasymenko, V.H. (2013), *Rynky turystychnykh posluh: stan i tendentsii rozvytku* [Tourist Service Markets: Current State and Development Trends], Astroprynt, Odessa, Ukraine, 334 p.
4. The International Association of Tourism Research Experts: objectives and characteristics, available at: www.aiest.org/aiest-profile/profile/ (access date February 20, 2023).

5. Liubitseva, O.O. (2015), *Rynok turystychnykh posluh* [Tourism Service Market], Alterpres, Kyiv, Ukraine, 436 p.
6. Kleimenov, A.M. and Serhieiev, B.I. (2004), "Innovative Processes in Tourism Development". *Kultura narodiv Prychornomoria*, vol. 2, no. 52, pp. 62-66.
7. Drapushko, R. (2014), "Tourism Industry: International and Domestic Experience", *Visnyk Instytutu rozvytku dytyny. Seriya "Filosofiiia, pedahohika, psykhohohiia"*, Issue 35, pp. 31–36.
8. Koval, P.F., Alieshuhina, N.O. and Andriieieva, H.P. (2010), "Development of the Entertainment Sector of the Tourism Industry as a Means of Strengthening the Tourism Potential of Ukraine", *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 6, pp. 78–83.
9. Shkola, I.M. (2017), *Menedzhment turystychnoi industrii* [Tourism Industry Management], ChTEI KNTEU, Chernivtsi, Ukraine, 662 p.
10. Z hurba, I.Ye., Nestoryshen, I.V. and Matiukh, S.A. (2022), "Economics of Tourism Enterprises: Problems and Development Prospects", *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, no. 3, vol. 2, pp. 7-12.
11. State Tourism Development Agency, available at: www.tourism.gov.ua/ (access date February 20, 2024)
12. World Data Atlas, available at: <https://knoema.com/atlas> (access date February 20, 2024).
13. COVID-19 pandemic and its consequences in the field of tourism in Ukraine (Update to the document "Roadmap for competitive development of tourism in Ukraine"). National Tourist Organization of Ukraine, available at: <https://nto.ua/assets/files/ntou-book-strategic-ebd-covidreport.pdf> (access date February 20, 2024).
14. State Statistics Service. Official site. available at: www.ukrstat.gov.ua/ (access date February 20, 2024).
15. Plotnikova, M.F., Yakobchuk, V.P., Khodakivskyi, Ye.I., Voitenko, A.B. and Kolesnikova, M.S. (2022), "State policy of realisation of the tourist potential of Ukraine", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 3, pp. 102-112.

Мазур В.С., Галько О.В.

ОЦІНЮВАННЯ ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Мета. Визначення рівня потенціалу для постійного розвитку туристичної індустрії і тісної взаємодії з різними галузями економіки, що робить її вагомим елементом у соціальному та економічному житті країн та народів (громад).

Методика дослідження. У процесі дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема: індукція та дедукція – на етапі збору, систематизації та обробки необхідної інформації; аналіз та порівняння – у процесі відображення розвитку міжнародного туризму України в порівнянні з іншими країнами світу та регіону; абстрактно-логічний – для формування теоретичних висновків; монографічний та порівняльний – для систематизації наукових підходів вчених до теоретичних аспектів розвитку туристичного бізнесу; графічний – для візуалізації результатів дослідження.

Результати дослідження. Диференційовано різні визначення поняття «туризм», які відображаються у публікаціях та дають змогу визначити напрямки подальших досліджень у цій сфері. Визначено, що міжнародний туризм є однією з ключових галузей зовнішньоекономічної діяльності, яка демонструє найвищу динаміку зростання. Окреслено сім основних факторів зростання міжнародного туризму. Здійснено аналіз ситуації на внутрішньому ринку туристичних послуг за 2019–2022 роки, що підтверджено статистичними даними та Державним агентством з розвитку туризму (ДАРТ). Оцінено виклики: пандемія і повномасштабна військова агресія росії проти України. Визначено, що туризм може стати однією з галузей, яка дасть можливість Україні відновитися після кризи.

Наукова новизна результатів дослідження. Дістало подальшого розвитку авторський підхід до витлумачення основних підходів розуміння туристичної індустрії. Виявлено основні фактори зростання міжнародного туризму на тлі посилення карантинних заходів окремих країн і регіонів. Здійснено поглиблене оцінювання впливу пандемії COVID-19 та повномасштабної війни на туристичний ринок України.

Практична значущість результатів дослідження. Подані пропозиції авторів щодо оцінювання динаміки розвитку міжнародного туризму в Україні можуть бути використані органами державної влади, туристичними компаніями та іншими зацікавленими сторонами для розробки стратегії розвитку міжнародного туризму в Україні.

Ключові слова: міжнародний туризм, туристична індустрія, зовнішньоекономічна діяльність, туристичний потенціал, рекреація, туристичні потоки, інфраструктура, фактори впливу.

Mazur V.S., Halko O.V.

ASSESSMENT OF THE DYNAMICS OF INTERNATIONAL TOURISM DEVELOPMENT IN UKRAINE

Purpose. The aim of the article is to define the level of potential for the continuous development of the tourism industry and close interaction with various sectors of the economy, making it a significant component in the social and economic life of countries and peoples (communities).

Methodology of research. Both general scientific and specialized methods were utilized in the research process, including: induction and deduction – during the collection, systematization, and processing of necessary information; analysis and comparison – in reflecting the development of international tourism in Ukraine compared to other countries worldwide and within the region; abstract and logical – for forming theoretical conclusions; monographic and comparative – for systematizing scientific approaches of scholars to the theoretical aspects of tourism business development; graphical – for visualizing research results.

Findings. The article discusses a scientific investigation into various aspects of international tourism development. It differentiates various definitions of "tourism" found in publications, which help identify the direction of further research in this field. It is determined that international tourism is one of the key sectors of foreign economic activity, demonstrating the highest growth dynamics. Seven main factors contributing to the growth of international tourism are outlined. An analysis of the situation in the domestic market of tourist services for the years 2019-2022 is conducted, supported by statistical data and the State Agency for Tourism Development (SATD). Challenges are assessed, including the pandemic and full-scale military aggression by Russia against Ukraine.

It is identified that tourism could become one of the sectors enabling Ukraine to recover after the crisis.

Originality. The author's approach to the interpretation of the main approaches to understanding the tourism industry has been further developed. The main factors of growth of international tourism against the background of strengthening quarantine measures in individual countries and regions are identified. An in-depth assessment of the impact of the COVID-19 pandemic and full-scale war on the tourism market of Ukraine is carried out.

Practical value. The proposed proposals for assessing the dynamics of international tourism development in Ukraine can be used by public authorities, travel companies and other stakeholders to develop a strategy for the development of international tourism in Ukraine.

Key words: international tourism, tourist industry, foreign economic activity, tourism potential, recreation, tourist flows, infrastructure, influencing factors.